

PROJEKT KONSTYTUCJI IV RP

Poniższy projekt Konstytucji Rzeczypospolitej, jako Ustawy Zasadniczej jest zbudowany w obszarze cywilizacji łacińskiej, powstałej z filozofii starożytnej Grecji, Prawa Rzymskiego i Objawienia Chrześcijańskiego. Fundamentem tej cywilizacji jest godność osoby ludzkiej. Godności tej bronią prawa człowieka, które głoszą ideę o uprawnieniach człowieka na mocy prawa naturalnego i Bożego, Prawo stanowione (*lex*) winno przestrzegać tych praw naturalnych (*ius*), czego domaga się Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której sygnatariuszem jest również Polska. Zatem wprowadzenie tej Deklaracji do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest konieczne ze względu na dobro jej obywateli i pomyślny rozwój Państwa Polskiego dla dobra Narodu Polskiego i przedstawicieli innych narodowości będących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej. Powstały tekst jest kompilacją tekstów Deklaracji Praw Człowieka, Konstytucji Marcowej i Konstytucji Kwietniowej Drugiej Rzeczypospolitej.

Projekt Konstytucji IV Rzeczypospolitej Polskiej opracowany został przez Międzyregionalny Zespół Badań Społecznych przy Miesięczniku „Nad Odrą” pod redakcją Jana Nowika i przy „Nowym Przeglądzie Wszechpolskim”.

(Adres do kontaktu: Biuro Organizacyjne przy Wydawnictwie OWEL w Gorzowie Wielkopolskim", 66-404 Gorzów Wielkopolski, ul Małorolnych - Cicha 1. skr. poczt.1215)

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

W Imię Boga Wszechmogącego w Trójcy Świętej Jedyne go, My, Naród Polski, wdzięczny Opatrzności za ocalenie z dziejowych tragedii, aż po ostatnie dziesięciolecia zmagania ze światowym ateizmem wojującym, przeciwnym człowiekowi i mając na uwadze dobro całej zjednoczonej i niepodległej Matki - Ojczyzny a pragnąc Jej byt niepodległy, potęgę i bezpieczeństwo oraz ład społeczny utwierdzić na wiekuistych zasadach Prawa Naturalnego sformułowanego w Dekalogu,

wyrażając przekonanie, że ład moralno-prawny bytu społecznego zależy od poszanowania godności osoby ludzkiej jako podmiotu praw i obowiązków, opowiadamy się za:

- naturalną trwałością rodziny opartej na związku mężczyzny i kobiety według zamysłu Bożego.
- własnością ziemi i jej zasobów, wód i ich żywiołów energetycznych, powietrza z jego przestrzenią ekologiczną.
- poszanowaniem dóbr kultury materialnej i duchowej, jako fundamentu tożsamości, suwerenności i samowładności oraz decydowania o sobie Narodu i Państwa Polskiego.
- życiem społecznym i politycznym Rzeczypospolitej, ugruntowanym na sprawiedliwości i wolności w prawdzie, solidarności i pomocniczości oraz równości organów państwa i obywateli wobec prawa.
- pełnym udziałem na równych prawach w rodzinie narodów, we wspólnym gospodarowaniu światem i kosmosem.
- narodową pamięcią własną tradycją, autoprzekazem dziedzictwa ojców w dziedzinie kultury i religii.

Zatem dla zabezpieczenia powyższego, zawarowujemy sobie prawo do skutecznego sprzeciwu społecznego i protestu przeciwko nadużyciom władzy państwowej lub samorządowej, zaś prawo przez tę władzę stanowione nie może naruszać wyżej wymienionych zasad.

Przeto przez swoich przedstawicieli wybranych przez siebie w wolnych wyborach do Sejmu i Senatu, połączonych jako Zgromadzenie Narodowe Rzeczypospolitej Polskiej, tę oto Konstytucję ustanawiamy i przyjmujemy po wsze czasy.

Rozdział I. Rzeczpospolita Polska

Art.1

(1) Państwo Polskie jest Rzeczpospolitą Narodu Polskiego jako wspólne dobro wszystkich Jej obywateli, wskrzeszone walką i ofiarą najlepszych swoich synów, ma być przekazywane w spadku dziejowym z pokolenia w pokolenie.

(2) Każde pokolenie obowiązane jest wysiłkiem własnym wzmóc siłę i powagę Państwa Polskiego, a za spełnienie tego

obowiązku odpowiada przed potomnością swoim honorem i swoim imieniem.

(3) Rzeczpospolita Polska jest państwem prawa.

Art.2

(1) W ramach Państwa i w oparciu o nie kształtuje się życie społeczeństwa.

(2) Państwo zapewnia mu swobodny rozwój, a gdy tego dobro powszechne wymaga, nadaje mu kierunek lub normuje jego warunki.

(3) Państwo powołuje samorząd terytorialny i gospodarczy do udziału w wykonywaniu zadań życia zbiorowego.

Art.3

(1) Twórczość jednostki jest dźwignią życia zbiorowego.

(2) Państwo zapewnia obywatelom możliwość rozwoju ich wartości osobistych oraz wolność sumienia, słowa i zrzeczeń.

(3) Granicą tych wolności jest dobro powszechne.

Art.4

Podstawowe prawa obywateli zawarte w niniejszej Konstytucji stanowią powtórzenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Art. 5

Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa, jako obywatele Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 6

Każdy obywatel posiada wszystkie prawa i wolności bez względu na jakiegokolwiek różnice rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu.

Art. 7

Każdy obywatel ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby.

Art. 8

Nie wolno nikogo czynić niewolnikiem ani nakładać na nikogo służebności; niewolnictwo i handel niewolnikami są zakazane we wszystkich swych postaciach.

Art. 9

Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, niehumanitarny lub poniżający.

Art. 10

Każdy obywatel ma prawo do uznawania wszędzie swojej osobowości, a organa władzy państwowej mają obowiązek prawo to zabezpieczać.

Art. 11

Wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo, bez jakiegokolwiek różnicy, do jednakowej ochrony prawnej przed jakąkolwiek dyskryminacją i przed jakimkolwiek narażeniem na taką dyskryminację.

Art. 12

Każdy obywatel ma prawo do skutecznego odwoływania się do kompetentnych sądów przeciw czynom stanowiącym pogwałcenie podstawowych praw przyznanych mu przez niniejszą Konstytucję lub przez inne prawo.

Art. 13

(1) Nikogo nie wolno samowolnie aresztować, zatrzymać lub wygnać z kraju.

(2) Ograniczenia wolności osobistej, zwłaszcza rewizja osobista i aresztowanie, dopuszczalne są tylko w wypadkach, prawem przypisanych, i w sposób, określony ustawami na podstawie polecenia władz sądowych.

(3) O ile polecenie sądowe nie mogło być wydane natychmiast, powinno być doręczone najpóźniej w ciągu 48 godzin z podaniem przyczyn rewizji lub aresztowania.

(4) Aresztowani, którym w przeciągu 48 godzin nie podano na piśmie z podpisem władz sądowych przyczyny aresztowania, odzyskują niezwłocznie wolność.

(5) Ustawy określają środki przymusowe, przysługujące władzom administracyjnym dla przeprowadzenia ich zarządzeń.

(6) Nikt nie może być pozbawiony sądu, któremu z prawa podlega. Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w wypadkach, oznaczonych ustawami, wydanymi przed popełnieniem czynu karygodnego. Ściganie obywatela i wymierzenie kary jest dopuszczalne tylko na zasadzie obowiązującej ustawy. Kary, połączone z udręczeniami fizycznymi są niedozwolone i nikt takim karom podlegać nie może.

(7) Żadna ustawa nie może zamykać obywatelowi drogi sądowej dla dochodzenia krzywdy i straty.

Art. 14

Każdy obywatel ma na warunkach całkowitej równości prawo, aby przy rozstrzygnięciu o jego prawach i zobowiązaniach lub o zasadności wysuwanego przeciw niemu oskarżenia o popełnienie przestępstwa, być wysłuchanym sprawiedliwie i publicznie przez niezależny i bezstronny sąd.

Art. 15

(1) Każdy obywatel oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo, aby uznawano go za niewinnego dopóty, dopóki nie udowodni mu się winy zgodnie z prawem podczas publicznego procesu, w którym zapewniono mu wszystkie konieczne środki obrony.

(2) Nikt nie może być skazany za przestępstwo z powodu działania lub zaniechania nie stanowiącego w chwili jego dokonania przestępstwa według prawa krajowego lub międzynarodowego. Nie wolno także wymierzać kary wyższej niż ta, która była przewidziana w chwili popełnienia przestępstwa.

Art. 16

Nie wolno ingerować samowolnie w czyjekolwiek życie prywatne, rodzinne, domowe, ani w jego korespondencję, ani też uwłaczać jego honorowi lub dobremu imieniu. Każdy obywatel ma prawo do ochrony prawnej przeciwko takiej ingerencji lub uwłaczaniu.

Każdy obywatel ma prawo swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania w granicach Państwa Polskiego.

(1) Każdy obywatel ma prawo swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania w granicach Państwa Polskiego.

(2) Każdy obywatel ma prawo opuścić kraj i powrócić do kraju.

(3) Każdy obywatel ma wolność obrania sobie na obszarze Państwa miejsca zamieszkania i pobytu, przesiedlania się i wychodźstwa, niemniej wolność wyboru zajęcia i zarobkowania oraz przenoszenia swej własności.

Ograniczenie tych praw może wprowadzić tylko ustawa.

Art. 18

(1) Każdy obywatel ma prawo ubiegać się o azyl i korzystać z niego w innym kraju w razie prześladowania.

(2) Nie można powoływać się na to prawo w przypadku ścigania wszczętego rzeczywiście z powodu popełnienia przestępstwa pospolitego.

Art. 19

(1) Obywatelstwo polskie nabywa się:

(2) przez urodzenie z rodziców, mających obywatelstwo polskie,

(3) przez nadanie obywatelstwa ze strony powołanej władzy państwowej.

(4) Inne postanowienia co do obywatelstwa polskiego, jego nabycia oraz utraty określają osobne ustawy.

(5) Nie wolno nikogo pozbawiać samowolnie obywatelstwa ani nikomu odmawiać prawa do zmiany obywatelstwa.

(6) Obywatel Rzeczypospolitej Polskiej nie może być równocześnie obywatelem innego państwa.

Art. 20

(1) Pierwszym obowiązkiem obywatela jest wierność dla Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Każdy obywatel ma obowiązek szanowania i przestrzegania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych obowiązujących ustaw i rozporządzeń władz państwowych i samorządowych,

(3) Wszyscy obywatele są obowiązani do służby wojskowej. Rodzaj i sposób, porządek i czas trwania służby, zwolnienie od tego obowiązku oraz wszelkie świadczenia na cele wojskowe będą określone w drodze ustawodawczej.

(4) Wszyscy obywatele mają obowiązek ponosić wszelkie ciężary i świadczenia publiczne, ustanowione na podstawie ustaw.

(5) Wszyscy obywatele są obowiązani szanować władzę prawną i ułatwiać spełnianie jej zadań oraz sumiennie pełnić obowiązki publiczne, do jakich powoła ich naród lub właściwa władza..

(6) Obywatele mają obowiązek wychowania swoich dzieci na prawych obywateli Ojczyzny i zapewnienia im co najmniej początkowego wykształcenia. Obowiązek ten określi bliżej osobna ustawa.

(7) Wszyscy obywatele są równi wobec prawa. Urzędy publiczne są w równej mierze dla wszystkich dostępne na warunkach prawem przypisanych.

(8) Rzeczpospolita Polska nie uznaje przywilejów rodowych ani stanowych, jak również żadnych herbów, tytułów rodowych i innych z wyjątkiem naukowych, urzędowych i zawodowych. Obywatelowi Rzeczypospolitej nie wolno przyjmować bez zezwolenia Prezydenta Rzeczypospolitej tytułów ani orderów cudzoziemskich.

Art. 21

(1) Mężczyźni i kobiety, bez względu na jakiekolwiek różnice rasy, narodowości lub wyznania, mają prawo po osiągnięciu pełnoletności do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Mają oni równe prawa w odniesieniu do zawierania małżeństwa, podczas jego trwania i po jego ustaniu.

(2) Pełnoletność uzyskuje się w dniu ukończenia 18 lat.

- (3) Małżeństwo może być zawarte jedynie za swobodnie wyrażoną pełną zgodą przyszłych małżonków.
- (4) Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i Państwa.
- (5) Związek partnerski osób tej samej płci nie stanowi małżeństwa ani rodziny.

Art. 22

- (1) Każdy obywatel, zarówno sam jak i wspólnie z innymi, ma prawo do posiadania własności.
- (2) Nie wolno nikogo samowolnie pozbawiać jego własności.
- (3) Rzeczpospolita Polska uznaje wszelką własność, czy to osobistą poszczególnych obywateli, czy to zbiorową związków obywateli, instytucji, ciał samorządowych i wreszcie samego Państwa, jako jedną z najważniejszych podstaw ustroju społecznego i porządku prawnego, oraz poręcza wszystkim mieszkańcom, instytucjom i społecznościom ochronę ich mienia, a dopuszcza tylko w wypadkach ustawą przewidzianych, zniesienie lub ograniczenie własności, czy to osobistej, czy to zbiorowej, ze względów wyższej użyteczności, za odszkodowaniem. Tylko ustawa może postanowić, jakie dobra i w jakim zakresie, ze względu na pożytek ogółu, mają stanowić wyłącznie własność Państwa, oraz o ile prawa obywateli i ich prawnie uznanych związków do swobodnego użytkowania ziemi, wód, minerałów i innych skarbów przyrody – mogą ze względów publicznych, doznać ograniczenia.
- (4) Ziemia, jako jeden z najważniejszych czynników bytu Narodu i Państwa, nie może być przedmiotem nieograniczonego obrotu. Ustawy określą przysługujące Państwu prawo przymusowego wykupu ziemi, oraz regulowania obrotu ziemią, przy uwzględnieniu zasady, że ustrój rolny Rzeczypospolitej Polskiej ma się opierać na gospodarstwach rolnych, zdolnych do prawidłowej wytwórczości i stanowiących osobistą własność.
- (5) Mieszkanie obywatela jest nietykalne. Naruszenie tego prawa przez wejście do mieszkania, rewizję domową i zajęcie papierów lub nieruchomości, poza koniecznością wykonania zarządzeń administracyjnych, opartych na wyraźnym upoważnieniu

ustawowym, może nastąpić tylko na polecenie władz sądowych w sposób i w wypadkach, ustawą przypisanych.

Art. 23

Każdy obywatel ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje swobodę zmiany wyznania lub wiary oraz swobodę głoszenia swego wyznania lub wiary bądź indywidualnie, bądź wspólnie z innymi ludźmi, publicznie i prywatnie, poprzez nauczanie, praktykowanie, uprawianie kultu i przestrzeganie obyczajów.

Art. 24

Obywatele polscy, należący do mniejszości narodowościowych, wyznaniowych lub językowych, mają równe z innymi obywatelami prawo zakładania, nadzoru i zawiadywania swoim własnym kosztem zakładów dobroczynnych, religijnych i społecznych, szkół i innych zakładów wychowawczych, oraz używania w nich swobodnie swej mowy i wykonywania przepisów swej religii.

Art. 25

Wszystkim obywatelom poręcza się wolność sumienia i wyznania. Żaden obywatel nie może być z powodu swego wyznania i przekonań religijnych ograniczony w prawach, przysługujących innym obywatelom.

Wszyscy mieszkańcy Państwa Polskiego mają prawo wolnego wyznawania zarówno publicznie jak i prywatnie swej wiary i wykonywania przepisów swej religii lub obrządku, o ile to nie sprzeciwia się porządkowi publicznemu ani obyczajności publicznej.

Art. 26

Wolności wyznania nie wolno używać w sposób, przeciwny ustawom. Nikt nie może uchylać się od spełnienia obowiązków publicznych z powodu swoich wierzeń religijnych. Nikt nie może być zmuszony do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych, o ile nie podlega władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej.

Art. 27

Każdy związek religijny uznany przez Państwo ma prawo urządzać zbiorowe i publiczne nabożeństwa, może samodzielnie prowadzić swe sprawy wewnętrzne, może posiadać i nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zarządzać nim i rozporządzać, pozostaje w posiadaniu i używaniu swoich Fundacji i funduszków, tudzież zakładów dla celów wyznaniowych, naukowych i dobroczynnych. Żaden związek religijny jednak nie może stawać w sprzeczności z ustawami państwa.

Art. 28

Wyznanie rzymsko-katolickie, będące religią przeważającą większości narodu, zajmuje w Państwie naczelne stanowisko wśród równouprawnionych wyznań.

Kościół Rzymsko-Katolicki rządzi się własnymi prawami. Stosunek Państwa do Kościoła będzie określony na podstawie układu ze Stolicą Apostolską, który podlega ratyfikacji przez Sejm.

Art. 29

Kościół mniejszości religijnych i inne prawnie uznane związki religijne rządzą się same własnymi ustawami, których uznania Państwo nie odmówi, o ile nie zawierają postanowień, sprzecznych z prawem. Stosunek Państwa do tych Kościołów i wyznań będzie ustalany w drodze ustawowej po porozumieniu się z ich prawnymi reprezentacjami.

Art. 30

Uznanie nowego lub dotąd prawnie nieuznanego wyznania nie będzie odmówione związkom religijnym, których urządzenia, nauka i ustrój nie są przeciwne porządkowi publicznemu ani obyczajności publicznej.

Art. 31.

Badania naukowe i ogłaszanie ich wyników są wolne.

Każdy obywatel ma prawo nauczać, założyć szkołę lub zakład wychowawczy i kierować nimi, skoro uczyni zadość warunkom, w ustawie przepisany, w zakresie kwalifikacji nauczycieli,

bezpieczeństwa powierzonych mu dzieci i lojalnego stosunku do Państwa. Wszystkie szkoły i zakłady wychowawcze, zarówno publiczne jak i prywatne, podlegają nadzorowi władz państwowych w zakresie, przez ustawy określonym.

Art. 32

W każdym zakładzie naukowym, którego program obejmuje kształcenie młodzieży poniżej lat 18, utrzymywanym w całości lub w części przez Państwo lub ciała samorządowe, jest nauka religii dla wszystkich uczniów obowiązkową. Kierownictwo i nadzór nauki religii w szkołach należy do właściwego związku religijnego, z zastrzeżeniem naczelnego prawa nadzoru dla państwowych władz szkolnych.

Każdy obywatel ma prawo do wolności opinii i do jej wyrażania; prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnej opinii, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów wszelkimi środkami, bez względu na granice.

Art. 34

(1) Każdy obywatel ma prawo do spokojnego zgromadzania i stowarzyszania się.

(2) Nikogo nie można zmuszać do przynależności do jakiegokolwiek ugrupowania.

(3) Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Art. 35

(1) Każdy obywatel ma prawo do uczestniczenia w rządzeniu Rzeczpospolitą Polską bezpośrednio lub poprzez swobodnie wybranych przedstawicieli.

(2) Wola ludu jest podstawą władzy rządu: wola ta wyraża się w przeprowadzanych okresowo rzetelnych wyborach, opartych

na zasadzie powszechności, równości i tajności, lub na innej równorzędnej procedurze, zapewniającej wolność wyborów.

Art. 36

Każdy obywatel ma prawo do ubezpieczeń społecznych; ma również prawo do urzeczywistniania – poprzez wspólny wysiłek narodu i współpracę międzynarodową oraz zgodnie z organizacją i zasobami Państwa Polskiego - swych praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, niezbędnych dla poczucia godności i swobodnego rozwoju osobowości.

Art. 37

(1) Każdy obywatel ma prawo do pracy, do swobodnego wyboru miejsca pracy, do odpowiednich i zadowalających warunków pracy oraz do ochrony przed bezrobociem.

(2) Każdy obywatel, bez względu na jakiekolwiek różnice, ma prawo do równej płacy za równą pracę.

(3) Każdy pracujący ma prawo do odpowiedniego i zadowalającego wynagrodzenia, zapewniającego jemu i jego rodzinie egzystencję odpowiadającą godności ludzkiej i uzupełnianego w razie potrzeby innymi środkami pomocy społecznej.

(4) Każdy obywatel ma prawo do tworzenia związków zawodowych i do przystępowania do związków zawodowych dla ochrony swych interesów.

Art 38

Każdy obywatel ma prawo do wypoczynku, włączając w to rozsądne ograniczenie godzin pracy i okresowe płatne urlopy.

Art. 39

(1) Każdy obywatel ma prawo do poziomu życia zapewniającego zdrowie i dobrobyt jemu i jego rodziny, włączając w to wyżywienie, odzież, mieszkanie, opiekę lekarską i konieczne świadczenia socjalne, oraz prawo do poczucia bezpieczeństwa w przypadku bezrobocia, choroby, kalectwa, wdowieństwa, starości lub utraty środków do życia w inny sposób od niego niezależnych.

- (2) Matka i dziecko mają prawo do specjalnej opieki i pomocy. Wszystkie dzieci, zarówno małżeńskie jak i pozamałżeńskie, korzystają z jednakowej ochrony społecznej.
- (3) Dzieci bez dostatecznej opieki rodzicielskiej, zaniedbane pod względem wychowawczym - mają prawo do opieki i pomocy Państwa w zakresie, oznaczonym ustawą
- (4) Odjęcie rodzicom władzy nad dzieckiem może nastąpić tylko w drodze orzeczenia sądowego.
- (5) Osobne ustawy normują opiekę macierzyństwa.
- (6) Praca zarobkowa dzieci niżej lat 15, praca nocna kobiet i robotników młodocianych w gałęziach przemysłu, szkodliwych dla ich zdrowia, jest zakazana.
- (7) Stałe zatrudnianie pracą zarobkową dzieci i młodzieży w wieku szkolnym jest zakazane.

Art. 40

- (1) Każdy obywatel ma prawo do nauki. Nauka jest bezpłatna, przynajmniej na szczeblu podstawowym. Nauka podstawowa jest obowiązkowa. Oświata techniczna i zawodowa jest powszechnie dostępna, a studia wyższe będą dostępne dla wszystkich na równych zasadach w zależności od uzdolnień.
- (2) Nauczanie ma być ukierunkowane na pełen rozwój osobowości ludzkiej i umocnienie poszanowania praw obywatela i podstawowych wolności- Będzie ono krzewić wzajemne zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, grupami rasowymi i religiami. a także wspierać działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych zmierzającą do utrzymania pokoju.
- (3) Rodzice mają prawo pierwszeństwa w wyborze rodzaju nauczania, którym objęte będą ich dzieci.

Art. 41

- (1) Każdy obywatel ma prawo do swobodnego uczestniczenia w życiu kulturalnym swojej społeczności, do korzystania ze zdobyczy kultury, do uczestniczenia w postępie nauki i do korzystania z jej dobrodziejstw.

(2) Każdy obywatel ma prawo do ochrony moralnych i materialnych korzyści wynikających z jakiejkolwiek jego działalności naukowej, literackiej lub artystycznej.

(3) Każdy obywatel ma prawo zachowania swej narodowości i pielęgnowania swojej mowy i właściwości narodowych.

(4) Osobne ustawy państwowe zabezpieczą mniejszościom w Państwie Polskim pełny i swobodny rozwój ich właściwości narodowościowych przy pomocy autonomicznych związków mniejszości o charakterze publicznoprawnym w obrębie związków samorządu powszechnego.

Państwo będzie miało w stosunku do ich działalności prawo kontroli oraz uzupełnienia w razie potrzeby ich środków finansowych.

Art. 42

Każdy obywatel ma prawo do takiego porządku społecznego i międzynarodowego, w którym prawa i wolności zawarte w niniejszej Konstytucji mogą być w pełni realizowane.

Art. 43

Każdy obywatel ma obowiązki wobec społeczeństwa, bez którego niemożliwy jest swobodny i pełny rozwój jego osobowości.

W korzystaniu ze swoich praw i wolności każdy obywatel podlega jedynie takim ograniczeniom, które są ustalone przez prawo wyłącznie w celu zapewnienia właściwego uznania i poszanowania praw i wolności innych i w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i powszechnego dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie.

Te prawa i wolności nie mogą w żadnym przypadku być egzekwowane w sposób sprzeczny z niniejszą Konstytucją.

Cudzoziemcy korzystają z równych praw wyborczych z obywatelami Państwa Polskiego po upływie 5 lat od nadania obywatelstwa polskiego.

Art. 44

(1) Żadnego z niniejszych postanowień nie można rozumieć jako udzielającego organom Państwa, grupie lub osobie jakiegokolwiek prawa do podejmowania działalności lub wydawania aktów zmierzających do obalenia któregokolwiek z praw i wolności zawartych w niniejszej Konstytucji, a jeśli naruszenia tych praw powodują protest zbiorowy obywateli a Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nie podejmuje działania i nie wyda żadnego aktu w terminie 30 dni od powiadomienia go o tych naruszeniach zmierzającego do przywrócenia stanu zgodnego z zadeklarowanymi wyżej prawami i wolnościami, to protest ten w formie strajku lub innej nie może być uznany za nielegalny przez jakikolwiek organ administracji państwowej czy też samorządowej bądź sądowy.

(2) Stosowanie wobec protestujących przemocy fizycznej jest niedozwolone pod odpowiedzialnością karną, chyba, że protest przybierze formę aktów wandalizmu i zagrażać będzie bezpieczeństwu ludzi i mienia.

Art. 45

(1) Każdy obywatel ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaką mu wyrządziły organy władzy państwowej, cywilnej lub wojskowej, przez działalność urzędową, niezgodną z prawem lub obowiązkami służby. Odpowiedzialnym za szkodę jest Państwo solidarnie z winnymi organami; wniesienie skargi przeciw Państwu i przeciw urzędnikom nie jest zależne od zezwolenia władzy publicznej.

Tak samo odpowiedzialne są gminy i inne ciała samorządowe oraz organy tychże.

(2) Przeprowadzenie tej zasady określają osobne ustawy.

Art. 46

Siła zbrojna nie może być użyta do uśmierzenia rozruchów lub do przymusowego wykonania przepisów prawnych.

Wyjątki od tej zasady dopuszczalne są tylko na mocy ustaw o stanie wyjątkowym i wojennym.

Art. 47

(1) Czasowe zawieszenie praw obywatelskich: wolności osobistej, nietykalności mieszkania, wolności prasy, tajemnicy korespondencji, prawa koalicji, zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń, może nastąpić dla całego obszaru państwowego lub dla miejscowości, w których okaże się konieczne ze względów bezpieczeństwa publicznego.

(2) Zawieszenie takie zarządzić może tylko Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej podczas wojny albo gdy grozi wybuch wojny, jako też w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knowań o charakterze zdrady stanu, zagrażających Konstytucji Państwa albo bezpieczeństwu obywateli. Zarządzenie takie Rady Ministrów w czasie trwania sesji sejmowej musi być natychmiast przedstawione Sejmowi do zatwierdzenia.

W razie wydania takiego zarządzenia, mającego obowiązywać na obszarze, obejmującym więcej, niż jedno województwo, w czasie przerwy w obradach sejmowych - Sejm zbiera się automatycznie w ciągu dni 8 od ogłoszenia owego zarządzenia celem powzięcia odpowiedniej decyzji.

(3) Jeśli Sejm odmówi zatwierdzenia, stan wyjątkowy natychmiast traci moc obowiązującą. Jeżeli Rada Ministrów zarządzi stan wyjątkowy po zakończeniu okresu sejmowego lub po rozwiązaniu Sejmu, zarządzenie Rządu powinno być przedstawione Sejmowi nowo wybranemu, niezwłocznie na pierwszym posiedzeniu.

Zasady te określi bliżej ustawa o stanie wyjątkowym.

(4) Zasady czasowego zawieszenia wyżej wymienionych praw obywatelskich w czasie wojny na obszarze, objętym działaniami wojennymi, określi ustawa o stanie wojennym.

Art. 48

(1) Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do ogółu obywateli.

Organami władzy są: w zakresie ustawodawstwa Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej - Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości - niezawisłe Sądy.

(2) Na Prezydencie Rzeczypospolitej Polskiej spoczywa odpowiedzialność wobec Narodu Polskiego za losy Państwa Polskiego.

(3) Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronną i stanowisko wśród narodów świata.

(4) W Jego osobie skupia się jednolita wykonawcza władza państwowa.

Rozdział II. Władza ustawodawcza

Art. 49

(1) Sejm sprawuje funkcje ustawodawcze i kontrolę nad działalnością Rządu: nadto do Sejmu należy ustalanie budżetu i nakładanie ciężarów na obywateli.

(2) Kontrola nad działalnością Rządu wyraża się w prawie Sejmu:

a. żądania ustąpienia Rządu lub Ministra:

b. pociągania wespół z Senatem Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej;

c. interpelowania Rządu;

d. zatwierdzania corocznie zamknięć rachunków państwowych i udzielania Rządowi absolutorium;

e. udziału w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

(3) Funkcje rządzenia Państwem nie należą do Sejmu.

Art. 50

(1) Sejm składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnym, tajnym, równym i bezpośrednim w okręgach jednomandatowych,

(2) Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.

(3) Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu.

(4) Nowe wybory zarządza Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.

(5) Głosowanie odbędzie się nie później niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.

(6) W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

Art. 51

(1) Prawo wybierania ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 21 oraz korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich.

(2) Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 24.

(3) Ordynacja wyborcza do Sejmu ustali podział Państwa na okręgi wyborcze, określi liczbę posłów, unormuje postępowanie wyborcze tudzież oznaczy kategorie osób pozbawionych praw wybierania i wybieralności z braku dostatecznych przymiotów moralnych lub umysłowych.

(4) Nie mogą korzystać z prawa wyborczego obywatele skazani za przestępstwa, które określi ordynacja wyborcza, jako pociągające za sobą czasową lub stałą utratę prawa wybierania, wybieralności, a także piastowania mandatu poselskiego.

Art.52

Państwowi urzędnicy administracyjni i sądowi nie mogą być wybierani w tych okręgach, w których pełnią swą służbę. Przepis nie dotyczy urzędników pełniących swą służbę przy władzach centralnych.

Art. 53

(1) Pracownicy państwowi i samorządowi z chwilą wyboru na posła otrzymują na czas trwania mandatu poselskiego urlop.

(2) Przepis ten nie dotyczy ministrów, podsekretarzy stanu i profesorów wyższych uczelni. Lata spędzone na wykonaniu mandatu poselskiego liczą się do lat służby.

Art. 54.

Poseł obejmujący płatną służbę państwową traci mandat: przepis ten nie dotyczy powołania na stanowiska ministrów, podsekretarzy stanu i profesorów wyższych uczelni.

Art.55.

Sejm sprawdza ważność wyborów nie zaprotestowanych.

O ważności wyborów zaprotestowanych rozstrzyga Sąd Najwyższy.

Art. 56

(1) Sejm będzie zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później niż trzydziestego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Izb Ustawodawczych.

(2) Sesja zwyczajna Sejmu będzie otwarta corocznie najpóźniej w listopadzie i nie może być zamknięta przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.

(3) Sesja zwyczajna może być odroczone na dni trzydzieści.

(4) Odroczenie na okres dłuższy lub ponowienie odroczenia wymaga zgody Sejmu.

(5) Okres przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Sejmu.

Art. 57

(1) Prezydent Rzeczypospolitej według swego uznania może w każdym czasie zarządzić otwarcie sesji nadzwyczajnej Sejmu, a uczyni to w ciągu dni trzydziestu na wniosek co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

(2) Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Sejmu mogą być wyłącznie sprawy, wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez posłów, oraz sprawy, których załatwienie na najbliższej sesji wymagają ustawy lub regulaminu, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Sejmu uzna za nagłe.

Art. 58

Posłowie są przedstawicielami całego Narodu i nie są krępowani żadnymi instrukcjami wyborców.

Posłowie składają na ręce Marszałka wobec Izby następujące ślubowanie:

„Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, zaręczam honorem, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa Polskiego nie ustawać, a troskę o jego godność, zwartość i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie Ślubuję uroczyście, wedle najlepszego mego

rozumienia i zgodnie z sumieniem, rzetelnie pracować wyłącznie dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej jako całości“ , z *możliwym uzupełnieniem*: „tak mi dopomóż Bóg”.

Art. 59

(1) Posiedzenia Sejmu są jawne. Sejm może uchwalić tajność obrad.

(2) Protokół i stenogram, wydawany z polecenia Marszałka, są wyłącznym stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu.

(3)) Nikogo nie można pociągać do odpowiedzialności za ogłaszanie i rozpowszechnianie sprawozdań z jawnych obrad Sejmu, jeżeli odtwarzają one w pełni i ściśle przebieg tych obrad.

Art. 60

Posłowie otrzymują diety i mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych środków komunikacji w granicach Państwa.

Art. 61

(1) Posłowie korzystają tylko z takich rękojmi nietykalności, jakich wymaga ich uczestnictwo w pracach Sejmu.

(2) Za treść wygłoszonych w Sejmie przemówień lub zgłoszonych wniosków i interpelacji oraz za niewłaściwe zachowanie się podczas obrad - posłowie odpowiadają tylko przed Sejmem.

(3) Jednakże za wystąpienia sprzeczne z obowiązkiem wierności wobec Państwa Polskiego albo zawierające znamiona przestępstwa ściganego z urzędu – poseł może być uchwałą Sejmu na żądanie Marszałka Sejmu lub Prezydenta RP oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego.

(4) Za naruszenie praw osoby trzeciej podczas obrad Sejmu poseł może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zezwoleniem Sejmu.

Art. 62

- (1) Posłowie odpowiadają za działalność nie związaną z uczestnictwem w pracach Sejmu na równi z innymi obywatelami.
- (2) Jednakże karne postępowanie sądowe lub administracyjne a także postępowanie dyscyplinarne, wszczęte przeciw posłowi przed lub po uzyskaniu mandatu, należy na żądanie Sejmu zawiesić do wygaśnięcia mandatu.
- (3) Przedawnienie nie biegnie w czasie zawieszenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego.
- (4) Poseł, zatrzymany w czasie trwania sesji nie z nakazu Sądu będzie na żądanie Marszałka Sejmu niezwłocznie wypuszczony na wolność.

Art. 63

- (1) Poseł nie może sprawować mandatu senatorskiego.
- (2) Ustawa oznacza urzędy i stanowiska, których przyjęcie pociąga za sobą utratę mandatu poselskiego.
- (3) Posłowi nie wolno wykonywać czynności, nie dających się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, pod skutkami określonymi w ustawie.

Art. 64

Prezes Rady Ministrów, Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach Sejmu i przemawiać poza kolejnością mówców.

Posłowie mogą zwracać się do Prezesa Rady Ministrów i Ministrów z interpelacjami w sprawach, dotyczących ich zakresu działania, w sposób określony regulaminem.

Prezes Rady Ministrów lub interpelowany Minister obowiązany jest udzielić odpowiedzi w ciągu czterdziestu pięciu dni albo podać powody, uzasadniające odmowę udzielenie wyjaśnień.

Art. 65

- (1) Sejm może się rozwiązać mocą własnej uchwały, powziętej większością 2/3 głosów, przy obecności połowy ustawowej liczby posłów, Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Sejm za zgodą 3/5 ustawowej liczby członków Senatu.

Równocześnie w obu wypadkach z samego prawa rozwiązuje się Senat.

(2) Wybory odbędą się w ciągu 90 dni od dnia rozwiązania; termin ich będzie oznaczony bądź w uchwale Sejmu, bądź w orędziu Prezydenta o rozwiązaniu Sejmu.

Art. 66

Posłowie wykonywają swe prawa i obowiązki poselskie osobiście.

Art. 67

Sejm wybiera ze swego grona Marszałka i jego zastępców, sekretarzy i komisje.

Mandaty Marszałka i jego zastępców trwają po rozwiązaniu Sejmu aż do ukonstytuowania się nowego Sejmu.

Art. 68

(1) Sposób i porządek obrad sejmowych, rodzaj i ilość komisji, liczbę wicemarszałków i sekretarzy, prawa i obowiązki Marszałka określa regulamin sejmowy.

(2) Marszałek mianuje urzędników sejmowych, za których działania odpowiada przed Sejmem.

Art. 69

Sejm może wyłaniać i naznaczać dla zbadania poszczególnych spraw nadzwyczajne komisje z prawem przesłuchiwania stron zainteresowanych oraz wzywania świadków i rzeczoznawców. Zakres działania i uprawnień tych komisji uchwała Sejm.

Art. 70

(1) Senat, jako druga Izba Ustawodawcza, rozpatruje budżet i projekty ustaw, uchwalone przez Sejm, oraz uczestniczy w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

(2) Nadto Senat na równi z Sejmem, choć bez prawa początkowania, bierze udział w rozstrzyganiu następujących spraw:

a. o wniosku żądającym ustąpienie Rządu lub Ministra;

- b. o ustawach zwróconych Izbom Ustawodawczym przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrzenia;
- c. o zmianie Konstytucji;
- d. o uchyleniu zarządzeń, wprowadzających stan wyjątkowy.

Art. 71

(1) Senat składa się z członków wybranych przez poszczególne województwa w głosowaniu powszechnym, tajnym, bezpośrednim, równym i stosunkowym.

Każde województwo stanowi jeden okrąg wyborczy, przy czym w stosunku do liczby mandatów sejmowych na ilość mieszkańców liczba mandatów do Senatu wynosi 1/4 część. Prawo wybierania do Senatu ma każdy wyborca do Sejmu, który w dniu ogłoszenia wyborów ukończył lat 21 i w dniu tym zamieszkuje w okręgu wyborczym przynajmniej od roku.

Prawo wybieralności ma każdy obywatel, posiadający prawo wybierania do Senatu, nie wyłączając wojskowych w służbie czynnej, o ile z dniem ogłoszenia wyborów ukończył lat 40.

Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy z kadencją Sejmową.

Nikt nie może być jednocześnie członkiem Sejmu i Senatu.

(2) Senatorowie są przedstawicielami całego Narodu i nie są krępowani żadnymi instrukcjami wyborców.

Senatorowie składają na ręce Marszałka wobec Izby następujące ślubowanie:

.Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, zaręczam honorem, jako Senator Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa Polskiego nie ustawać, a troskę o jego godność, zwartość i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie. Ślubuję uroczyście, wedle najlepszego mego rozumienia i zgodnie z sumieniem, rzetelnie pracować wyłącznie dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej jako całości z *możliwym uzupełnieniem*: .tak mi dopomóż Bóg”.

Art. 72

(1) Aktami ustawodawczymi są:

- a. ustawy.
- b. dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

(2) Żaden akt ustawodawczy nie może stać w sprzeczności z Konstytucją ani naruszać ją.

Art. 73

(1) Prawo inicjatywy ustawodawczej służy Rządowi i Sejmowi, grupie posłów w liczbie co najmniej 15 osób oraz prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Inicjatywa ustawodawcza w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych należy wyłącznie do Rządu.

(3) Sejm nie może bez zgody Rządu uchwalić ustawy, pociągającej za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, dla których nie ma pokrycia w budżecie.

Art. 74

(1) Umowy z innymi państwami: handlowe, celne, obciążające stale Skarb Państwa, zawierające zobowiązania nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa - wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

(2) Prezydent Rzeczypospolitej w przypadkach nie cierpiących zwłoki może przed ratyfikacją na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić tymczasowo w życie wszystkie lub niektóre postanowienia, zawarte w umowach handlowych lub celnych.

Art. 75

(1) Każdy projekt ustawy, przez Sejm uchwalony, będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia.

(2) Uchwalenie ustawy przez Sejm może nastąpić tylko w obecności połowy składu sejmu.

(3) Uchwałę Senatu, odrzucającą projekt lub wprowadzającą w nim zmiany, uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej większością 3/5 głosów.

Art. 76

(1) Prezydent Rzeczypospolitej stwierdzi podpisem moc ustawy konstytucyjnie uchwalonej oraz zarządzi jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

(2) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na najbliższej sesji zwyczajnej.

(3) Jeżeli Izby Ustawodawcze większością ustawowej liczby posłów i senatorów uchwalą ponownie projekt bez zmian. Prezydent Rzeczypospolitej, stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie.

Art. 77

(1) Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany, wydawać w razie konieczności państwowej dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem:

a zmiany Konstytucji,

b. ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu,

c. budżetu,

d. nakładania podatków i ustanawiania monopolii,

e systemu monetarnego,

f. zaciągania pożyczek państwowych,

(2) Dekrety oparte na przepisach artykułu niniejszego, będą wydawane na wniosek Rady Ministrów i mogą być zmieniane lub uchylane tylko aktem ustawodawczym jak również gdy Sejm nie może podjąć uchwały z uwagi na brak kworum.

(3) Prawo wydawania dekretów przysługuje Prezydentowi Rzeczypospolitej również jeśli Sejm nie może podjąć uchwały co do projektu ustawy z uwagi na brak kworum.

Art. 78

Dekrety dotyczące organizacji Rządu, zwierzchnictwa Sił Zbrojnych oraz organizacji administracji rządowej, mogą być wydawane w każdym czasie, a zmieniane lub uchylane tylko przez także dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 79

(1) Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej mają moc ustawy i będą z powołaniem się na podstawę konstytucyjną ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

(2) Ilekroć Konstytucja lub ustawy dla unormowania poszczególnej dziedziny z zakresu ustawodawstwa wymagają ustawy, dziedzina ta może być unormowana również dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanym w warunkach Konstytucją oznaczonych.

Art. 80

(1) Ustawa ustala corocznie budżet Państwa.

(2) Rząd składa Sejmowi na sesji projekt budżetu nie później niż na cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego,

(3) Na rozpatrzenie budżetu pozostawia się Sejmowi dziewięćdziesiąt dni od złożenia projektu przez Rząd, Senatowi - dwadzieścia dni od upływu terminu, przepisanego dla Sejmu.

(4) Na rozpatrzenie zmian, zaproponowanych przez Senat, pozostawia się Sejmowi dziesięć dni od upływu terminu, przepisanego dla Senatu.

(5) Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie budżetu:

a. w brzmieniu, nadanym mu przez Izby Ustawodawcze, jeżeli Sejm i Senat w przepisanych terminach budżet rozpatrzyły,

b. w brzmieniu, nadanym mu przez Sejm, jeżeli Senat w przepisany terminie budżetu nie rozpatrzył.

c. w brzmieniu, nadanym mu przez Senat, jeżeli Sejm w przepisany terminie budżetu lub zmian Senatu nie rozpatrzył.

d. w brzmieniu projektu rządowego, jeżeli ani Sejm, ani Senat w przepisanych terminach budżetu nie rozpatrzyły.

Art. 81

(1) Wydatki nie zaprojektowane w budżecie, nie mogą być uchwalone, a zaprojektowane nie mogą być podwyższone bez zgody Rządu.

(2) Rząd nie może czynić wydatków bez upoważnienia ustawowego, chyba że zachodzi konieczność państwowa:

w tym przypadku Rząd, na podstawie uchwały dokona niezbędnego wydatku, przesyłając do Sejmu w terminie siedmiodniowym od powzięcia uchwały projekt ustawy o przyznaniu kredytów dodatkowych. Uchwała Rady Ministrów

będzie jednocześnie ogłoszona w gazecie rządowej i podana do wiadomości Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 82

- (1) Państwo nie może pozostawać bez budżetu.
- (2) Jeżeli z powodu rozwiązania Izb Ustawodawczych budżet lub przynajmniej prowizorium budżetowe do dnia, w którym rozpoczyna się nowy okres budżetowy, nie jest uchwalony. Rząd ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu, aż do czasu uchwalenia prowizorium budżetowe lub budżetu, który Rząd złoży nowo obranemu Sejmowi na pierwszym posiedzeniu.
- (3) Zasadę powyższą stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm złożony mu projekt budżetu w całości odrzuci, z tym, że Rząd w ciągu dni siedmiu od odrzucenia prześle do Sejmu nowy projekt budżetu lub prowizorium budżetowego i że wydatki, czynione przez Rząd według zeszłorocznego budżetu, nie mogą być wyższe w poszczególnych pozycjach od zaprojektowanych w budżecie odrzuconym.

Art. 83

- (1) Siły Zbrojne stoją na straży bezpieczeństwa i praw zwierzchniczych Rzeczypospolitej.
- (2) Wszyscy obywatele są obowiązani do służby wojskowej i świadczeń na rzecz obrony Państwa.

Art. 84

- (1) Prezydent Rzeczypospolitej zarządza corocznie pobór rekruta w granicach ustalonego kontyngentu.
- (2) Zmiana kontyngentu wymaga aktu ustawodawczego.

Art. 85

- (1) Prezydent Rzeczypospolitej wydaje dekry w zakresie zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, a w szczególności określi dekretem organizację naczelných władz wojskowych, oznaczając w nim sposób kontrasygnowania aktów, wydanych przez siebie, jako Zwierzchnika Sił Zbrojnych.

- (2) Prezydent Rzeczypospolitej postanawia o użyciu sił zbrojnych do obrony Państwa,
- (3) W razie mianowania Naczelnego Wodza prawo dysponowania siłami zbrojnymi przechodzi na niego.
- (4) Za akty związane z dowództwem, Naczelnny Wódz odpowiada przed Prezydentem Rzeczypospolitej, jako Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych.

Rozdział III. Władza wykonawcza

Art. 86

Prezydent Rzeczypospolitej, jako czynnik nadrzędny harmonizuje działania naczelných organów państwowych.

Art. 87

Prezydent Rzeczypospolitej:

- a. mianuje według swego uznania Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek mianuje Ministrów;
- b. zwołuje i rozwiązuje Sejm i Senat;
- c. zarządza otwarcie, odroczenie i zamknięcie sesji Sejmu i Senatu;
- d. jest Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych;
- e. reprezentuje Państwo na zewnątrz, przyjmuje przedstawicieli państw obcych i wysyła przedstawicieli Państwa Polskiego;
- f. zawiera i ratyfikuje umowy z innymi państwami;
- g. obsadza urzędy państwowe. Jemu zastrzeżone.

Art. 88

Prezydent Rzeczypospolitej korzysta z uprawnień osobistych stanowiących Jego prerogatywy.

Do prerogatyw tych należy:

- a. wskazywanie jednego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i zarządzanie głosowania powszechnego;
- b. wyznaczenie na czas wojny następcy Prezydenta Rzeczypospolitej;
- c. mianowanie i odwoływanie Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;

- d. mianowanie i zwalnianie Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych;
- e. powoływanie sędziów Trybunału Stanu;
- f. mianowanie i zwalnianie Szefa i urzędników Kancelarii Cywilnej;
- g. rozwiązywanie Sejmu i Senatu przed upływem kadencji;
- h. oddawanie członków Rządu pod sąd Trybunału Stanu;
- i. stosowanie prawa łaski.

Art. 89

- (1) Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają do swej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra.
- (2) Akty urzędowe, wypływające z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej, nie wymagają kontrasygnaty.

Art. 90

- (1) Prezydent Rzeczypospolitej za swe akty urzędowe jest odpowiedzialny.
- (2) Za czyny, niezwiązane ze sprawowaniem urzędu, Prezydent Rzeczypospolitej może być pociągnięty do odpowiedzialności w okresie urzędowania.

Art. 91

- (1) Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się w sposób następujący:
- (2) Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera Zgromadzenie Elektorów.
- (3) Ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo wskazania innego kandydata.
- (4) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej z tego uprawnienia skorzysta, wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej dokonają obywatele w głosowaniu powszechnym z pomiędzy dwóch kandydatów: Zgromadzenia Elektorów i ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej.
- (5) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej oświadczy, że nie zamierza skorzystać z prawa wskazania kandydata albo w ciągu siedmiu dni od dokonanego przez Zgromadzenie

Elektorów wyboru nie wskaże innego kandydata i nie zarządzi głosowania powszechnego, kandydat Zgromadzenia Elektorów uznany będzie za obranego na Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 92

(1) Zgromadzenie Elektorów składa się z Marszałka Senatu, jako przewodniczącego. Marszałka Sejmu, jako jego zastępcy, z Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz 75 elektorów, wybranych z pośród obywateli najgodniejszych w 2/3 przez Sejm i w 1/3 przez Senat.

(2) Mandaty elektorów wygasają z mocy samego prawa w dniu objęcia urzędu przez nowo obranego Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 93

(1) Zgromadzenie Elektorów zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej najpóźniej na piętnasty dzień przed upływem swego urzędowania.

(2) Na trzy dni przed terminem Zgromadzenia. Sejm i Senat zbiorą się każdy z osobna, na zaproszenie swych Marszałków, celem dokonania wyboru elektorów.

(3) Jeżeli Sejm i Senat są rozwiązane, a wynik wyborów do Izb Ustawodawczych w nowym składzie nie jest jeszcze ogłoszony - wyboru elektorów dokonają posłowie i senatorowie, wchodzący w skład poprzedniego Sejmu i Senatu.

Art. 94

(1) Prezydent Rzeczypospolitej składa przed objęciem urzędu przysięgę treści następującej:

„Świadom odpowiedzialności wobec Boga i historii za losy Państwa, przysięgam na urzędzie Prezydenta Rzeczypospolitej: praw zwierzchnich Państwa bronić, jego godności strzec, ustawę konstytucyjną stosować, względem wszystkich obywateli równą kierować się sprawiedliwością, zło i niebezpieczeństwo od Państwa odwracać, a troskę o jego dobro za naczelny poczytywać sobie obowiązek. Tak mi dopomóż Bóg”.

(2) Akt złożenia przysięgi stwierdzają podpisem: nowo obrany Prezydent Rzeczypospolitej oraz osoby urzędowe, obecne przy zaprzysiężeniu.

Art. 95

(1) Okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej trwa lat siedem, licząc od dnia objęcia urzędu.

(2) Okres ten przedłuża się o czas niezbędny do ukończenia postępowania wyborczego w przypadku, gdy dla dokonania wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej będzie zarządzone głosowanie powszechne.

Jeżeli przed upływem siedmioletniego okresu urzędowania nastąpi zgon Prezydenta Rzeczypospolitej albo Prezydent zrzeknie się urzędu - Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów celem wskazania przez nie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie wskazania ze swej strony innego kandydata zarządzi głosowanie powszechne.

Art. 97

(1) Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może trwale sprawować urzędu, Marszałek Senatu zwoła połączone Izby Ustawodawcze celem rozstrzygnięcia, czy Urząd Prezydenta Rzeczypospolitej należy uznać za opróżniony,

(2) Uchwała uznająca urząd za opróżniony, zapada większością 3/5 ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

(3) W wypadku powzięcia powyższej uchwały, Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów.

Art. 98

W czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, funkcje Prezydenta sprawuje zastępczo Marszałek Senatu, a gdyby Senat był rozwiązany – Marszałek rozwiązanego Senatu; korzysta on wówczas ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

Art. 99

(1) W razie wojny okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej przedłuża się do upływu trzech miesięcy

od zawarcia pokoju; Prezydent Rzeczypospolitej osobnym aktem, ogłoszonym w gazecie rządowej, wyznaczy wówczas swego następcę na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju.

(2) W razie objęcia przez następcę urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, okres jego urzędowania trwa do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju.

Art. 100

Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje władzę wykonawczą przez odpowiedzialnych przed Sejmem ministrów i podległych im urzędników.

Art. 101

Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i odwołuje Prezesa Rady Ministrów, na jego wniosek mianuje i odwołuje ministrów, a na wniosek Rady Ministrów obsadza urzędy cywilne i wojskowe zastrzeżone w ustawach.

Każdy urzędnik Rzeczypospolitej musi podlegać ministrowi, który za jego działania odpowiada przed Sejmem.

Nominacje urzędników kancelarii cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej kontrasygnuje Prezes Rady Ministrów i jest za ich działania odpowiedzialny przed Sejmem.

Art. 102

(1) Prezydent Rzeczypospolitej jest zarazem najwyższym zwierzchnikiem sił zbrojnych Państwa, nie może jednak sprawować naczelnego dowództwa w czasie wojny.

(2) Naczelnego Wodza sił zbrojnych Państwa na wypadek wojny mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Obrony Narodowej, który za akty, związane z dowództwem w czasie wojny, jak i za wszelkie sprawy kierownictwa wojskowego - odpowiada przed Sejmem.

Art. 103

(1) Prawo darowania i złagodzenia kary, oraz darowania skutków zasądzenia karno-sądowego w poszczególnych wypadkach - przysługuje Prezydentowi Rzeczypospolitej.

(2) Prezydent nie może stosować tego prawa do ministrów zasądzonych na skutek postawienia ich w stan oskarżenia przez Sejm.

(3) Amnestia może być udzielona tylko w drodze ustawodawczej.

Art. 104

Prezydent Rzeczypospolitej może wypowiedzieć wojnę i zawrzeć pokój tylko za uprzednią zgodą Sejmu.

Art. 105

(1) Za czynności urzędowe Prezydent Rzeczypospolitej nie jest odpowiedzialny ani parlamentarnie, ani cywilnie.

(2) Za zdradę kraju, pogwałcenie Konstytucji lub przestępstwa popospolite Prezydent Rzeczypospolitej może być pociągnięty do odpowiedzialności tylko przez Sejm uchwałą, powziętą większością 3/5 głosów, przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Sprawę rozpatruje i wyrok wydaje Trybunał Stanu według postanowień osobnej ustawy. Z chwilą postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu – Prezydent Rzeczypospolitej jest zawieszony w urzędowaniu.

Art. 106

Prezydent Rzeczypospolitej otrzymuje uposażenie według przepisów osobnej ustawy.

Art. 107

Prezydent Rzeczypospolitej nie może piastować żadnego innego urzędu, ani należeć do składu Sejmu lub Senatu.

Art. 108

(1) Ministrowie tworzą Radę Ministrów pod przewodnictwem Prezesa.

- (2) Rząd kieruje sprawami Państwa, niezastrzeżonymi innym organom władzy.
- (3) Rząd składa się z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów.
- (4) Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej.
- (5) Ministrowie kierują poszczególnymi działami administracji państwowej albo spełniają poruczone im zadania szczególne.
- (6) Organizację Rządu, a w szczególności zakres działania Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów i Ministrów - określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 109

Ministrowie dla rozstrzygnięcia spraw wymagających uchwały wszystkich członków Rządu tworzą Radę Ministrów pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

Art. 110

- (1) Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów i Ministrowie mają prawo wydawać rozporządzenia celem wykonania aktów ustawodawczych i z powołaniem się na nie.
- (2) Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczymi i będą ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

Art. 111

Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani.

Art. 112

Rada Ministrów ponosi solidarną odpowiedzialność konstytucyjną i parlamentarną za ogólny kierunek działalności Rządu. Poza tym ponoszą ją ministrowie oddzielnie, każdy w swoim zakresie, za działalność w urzędzie, a to zarówno za zgodność tej działalności z Konstytucją i innymi ustawami Państwa, za działanie podległych im organów, jak i za kierunek swej polityki.

Art. 113

W tymże samym zakresie obowiązuje ministrów solidarna i indywidualna odpowiedzialność za akty rządowe Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 114

(1) Sejm, w wykonaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra.

(2) Wniosek taki może być zgłoszony tylko podczas sesji zwyczajnej, a głosowanie nad nim nie może się odbyć na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

(3) Jeżeli za wnioskiem wypowie się Sejm zwykłą większością głosów, a Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra, ani też Izb Ustawodawczych nie rozwiąże - wniosek będzie rozpatrzony przez Senat na najbliższym posiedzeniu.

(4) Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem, uchwalonym przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

Art. 115

(1) Niezależnie od odpowiedzialności politycznej przed Prezydentem Rzeczypospolitej i parlamentarnej przed Sejmem, Prezes Rady Ministrów i Ministrowie ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu za umyślne naruszenie Konstytucji lub innego aktu ustawodawczego, dokonane w związku z urzędowaniem.

(2) Prawo pociągania Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności Konstytucyjnej służy Prezydentowi Rzeczypospolitej, a także Sejmowi i Senatowi w Izbach Połączonych.

(3) Uchwała Izb Połączonych, oddająca Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod sąd Trybunału Stanu, zapada większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

Art. 116

Do odpowiedzialności parlamentarnej pociąga ministrów Sejm zwyczajną większością. Rada Ministrów i każdy minister z osobna ustępują na żądanie Sejmu.

Art. 117

(1) Konstytucyjną odpowiedzialność ministrów i sposób jej urzeczywistnienia określi osobna ustawa.

(2) Uchwała, stawiająca ministra w stan oskarżenia, musi być powzięta w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów większością 3/5 oddanych głosów.

(3) Rozpoznanie spraw i wydanie wyroku należy do Trybunału Stanu. Minister nie może uchylić się od odpowiedzialności konstytucyjnej przez zrzeczenie się urzędu.

Z chwilą postawienia w stan oskarżenia minister jest zawieszony w urzędowaniu.

Art. 118

Ministrowie nie mogą piastować żadnego innego urzędu, ani uczestniczyć w zarządzie i władzach kontrolujących towarzystw i instytucji, na zysk obliczonych.

Jeżeli urząd ministra sprawuje tymczasowy kierownik ministerstwa, odnoszą się do niego wszelkie przepisy o urzędzie ministra.

Art. 119

Prezes Rady Ministrów w razie potrzeby porucza swoje zastępstwo jednemu z ministrów.

Art. 120

Liczbę, zakres działania, wzajemny stosunek ministrów, jak również kompetencje Rady Ministrów określi osobna ustawa.

Art. 121

Trybunał Stanu składa się z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz dwunastu członków, których wybierają z poza swego grona:

ośmiu Sejm i czterech Senat,

Członkami Trybunału Stanu mogą być wybrane osoby, nie piastujące żadnego urzędu państwowego i używające pełni praw obywatelskich.

Wyboru członków Trybunału Stanu dokonują Sejm i Senat natychmiast po ukonstytuowaniu się, na cały okres kadencji sejmowej.

Art. 122

(1) Administracja państwowa jest służbą publiczną.

(2) Administrację państwową sprawuje:

- a. administracja rządowa,
- b. samorząd terytorialny,
- c. samorząd gospodarczy.

Art. 123

Dla celów administracji ogólnej Państwo będzie podzielone pod względem terytorialnym na obszary administracyjne, a mianowicie województwa, powiaty oraz gminy miejskie i wiejskie.

Podział na województwa wymaga aktu ustawodawczego, Gminy miejskie mogą w warunkach oznaczonych ustawą, tworzyć powiat lub województwo grodzkie.

Art. 124

Organizację administracji rządowej, a w szczególności zakres działania jej organów - określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 125

(1) Stosownie do podziału Państwa na obszary administracyjne powołuje się do urzeczywistnienia zadań administracji państwowej w zakresie potrzeb miejscowych samorząd wojewódzki, powiatowy i gminny.

(2) Samorządy mają prawo w zakresie, ustawą oznaczonym, wydawać dla swego obszaru normy obowiązujące pod warunkiem zatwierdzenia tych norm przez powołaną do tego władzę nadzorczą.

(3) Samorządy mogą być łączone w związki dla wykonywania zadań szczególnych.

(4) Ustawa może nadać związkom osobowość publiczno - prawną.

(5) Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje Rząd przez swoje organa lub przez organa samorządu wyższego stopnia.

Art. 126

(1) Dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego powołuje się samorząd gospodarczy, obejmujący izby rolnicze, przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, pracy, wolnych zawodów oraz inne zrzeszenia publiczno - prawne.

(2) Ustawy mogą łączyć izby w związki i nadawać im osobowość publiczno - prawną.

(3) Do rozważenia zagadnień, dotyczących całokształtu gospodarczego, opiniowania o projektach ustaw gospodarczych, tudzież harmonizowania poczynań w poszczególnych gałęziach gospodarstwa narodowego - może być ustawą powołana Krajowa Izba Gospodarcza.

(4) Nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego sprawuje Rząd przez powołane do tego organa.

Art. 127

W organizacji administracji państwowej przeprowadzona będzie zasada dekoncentracji. Organy administracji państwowej w poszczególnych jednostkach terytorialnych mają być przytem zespolone w jednym urzędzie pod jednym zwierzchnikiem. Zarazem uwzględniona będzie zasada udziału obywateli, powołanych drogą wyborów, w wykonaniu zadań tych urzędów w granicach, określonych ustawami.

Art. 128

Prawo stanowienia w sprawach należących do zakresu działania samorządu, przysługuje radom obieralnym. Czynności wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego należą do organów, utworzonych na zasadzie zespolenia kolegów, obieranych przez ciała reprezentacyjne, z przedstawicielami

państwowych władz administracyjnych i pod ich przewodnictwem.

Art. 129

Źródła dochodowe Państwa i samorządu będą ustawami ściśle rozgraniczone.

Art. 130

Państwo będzie sprawowało nadzór nad działalnością samorządu przez wydziały samorządu wyższego stopnia; nadzór ten mogą jednak ustawy przekazać częściowo sądownictwu administracyjnemu.

Wypadki, w których uchwały organów samorządu wymagać będą wyjątkowo zatwierdzenia przez organy samorządu wyższego stopnia lub przez ministerstwa, będą określone ustawami.

Art. 131

Odwołanie się od orzeczeń organów zarówno rządowych, jak i samorządowych dopuszczone będzie tylko do jednej wyższej instancji, o ile ustawy nie przewidują w tym względzie wyjątków.

Art. 132

Ustawy przeprowadzą zasadę, iż od karnych orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w drugiej instancji, będzie przysługiwało stronom prawo odwołania się do właściwego sądu.

Art. 133

Do orzekania o legalności aktów administracyjnych w zakresie administracji tak rządowej jak i samorządowej powoła osobna ustawa sądownictwo administracyjne, oparte w swej organizacji na współdziałaniu czynnika obywatelskiego i sędziowskiego z Najwyższym Sądem Administracyjnym na czele.

Rozdział IV. Sądownictwo

Art. 134

Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 135

Organizacja, zakres i sposób działania wszelkich sądów będą określone w drodze ustawodawczej.

Art. 136

Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej, o ile ustawa nie zawiera innego postanowienia, jednakże sędziowie pokoju z reguły wybierani są przez ludność.

Urząd sędziowski może objąć tylko osoba, odpowiadająca warunkom przez prawo wymaganym.

Art. 137

Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

Orzeczenia sądowe nie mogą być zmienione ani przez władzę ustawodawczą ani przez władzę wykonawczą.

Art. 138

(1) Sędzia może być złożony z urzędu, zawieszony w urzędowaniu, przeniesiony na inne miejsce urzędowania lub w stan spoczynku wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w wypadkach w ustawie przewidzianych.

(2) Przepis ten nie dotyczy wypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce lub w stan spoczynku jest wywołane zmianą w organizacji sądów, postanowioną w drodze ustawy.

Art. 139

Sędziowie nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej ani pozbawieni wolności bez uprzedniej zgody wskazanego przez ustawę sądu, o ile nie są schwytani na gorącym uczynku, lecz i w tym wypadku może sąd zażądać niezwłocznie uwolnienia aresztowanego.

Art. 140

Odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenie określi osobna ustawa.

Art. 141

Sądy nie mają prawa badania ważności ustaw, należycie ogłoszonych.

Art. 142

Rozprawy przed sądem orzekającym, zarówno **w sprawach** cywilnych, jak karnych, są jawne, o ile ustawy w tym **względnie** nie przewidują wyjątku.

Art. 143

Do orzekania o zbrodniach, zagrożonych cięższymi karami, i o przestępstwach politycznych będą powołane sądy przysięgłych. Czyny, podlegające sądom przysięgłych, organizację tych sądów i tok postępowania – określą szczegółowe ustawy.

Art. 144

Ustanawia się Sąd Najwyższy do spraw sądowych cywilnych i karnych.

Art. 145

Organizację sądów wojskowych, ich właściwość, tok postępowania oraz prawa i obowiązki członków tych sądów określą osobne ustawy.

Art. 146

Do rozstrzygania sporów o właściwość między władzami administracyjnymi a sądami będzie powołany na mocy ustawy osobny Trybunał Kompetencyjny.

Rozdział VI. Postanowienia ogólne

Art. 147

- (1) Zmiana Konstytucji może być uchwalona tylko w obecności co najmniej 2/3 ustawowej liczby posłów, względnie członków Senatu, większością 2/3 głosów.
- (2) Wniosek o zmianę Konstytucji winien być podpisany co najmniej przez 1/4 ustawowej liczby posłów a zapowiedziany co najmniej na 15 dni.
- (3) Drugi z rzędu na zasadzie tej Konstytucji wybrany Sejm może dokonać rewizji Ustawy Konstytucyjnej własną uchwałą, powziętą większością 2/3 głosujących, przy obecności co najmniej 2/3 ustawowej liczby posłów.
- (4) Co lat 25 po uchwaleniu niniejszej Konstytucji, ma być Ustawa Konstytucyjna poddana rewizji bezwzględną większością głosów Sejmu i Senatu, połączonych w tym celu w Zgromadzenie Narodów w obecności 2/3 ustawowej liczby każdej z Izb.

Rozdział VII, Postanowienia przejściowe

Art. 148

- (1) Niniejsza Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ma moc obowiązującą z dniem jej ogłoszenia.
- (2) Wszelkie istniejące obecnie przepisy i urządzenia prawne, niezgodne z postanowieniami Konstytucji, będą najpóźniej do roku od jej uchwalenia przedstawione ciału ustawodawczemu do uzgodnienia z nią w drodze prawodawczej.